

UNIwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu

Katedra Zdrowia Populacyjnego

50-345 Wrocław, ul. Bujwida 40, tel./faks 71 328 21 45

E-mail: biuro@kzpop.wroclaw.pl, zdr@kzpop.wroclaw.pl

Wrocław, 08.01.2024

Ocena rozprawy doktorskiej mgr Magdaleny Cedzyńskiej pt.

” Uzależnienie od nikotyny - najsilniejszy, modyfikowalny czynnik ryzyka występowania nowotworów. Częstość, prewencja, leczenie”

Promotor: dr hab. n. med. Marta Mańczuk, prof. Instytutu

Podstawę opracowania przez mnie recenzji stanowi otrzymane pismo z Rady Naukowej Narodowego Instytutu Onkologii im. M. Skłodowskiej-Curie- Państwowego Instytutu badawczego nr RNK-000/290/23 z dnia 16.11.2023 oraz przekazana rozprawa doktorska.

Palenie tytoniu jest jednym z głównych, modyfikowalnych, czynników predysponujących do przedwczesnej umieralności. Według WHO, obecnie 1.3 biliona osób na świecie pali tytoń. Palenie tytoniu jest odpowiedzialne za ponad 8 milionów zgonów rocznie. Na świecie, Europejski Region WHO ma najwyższy wskaźnik rozpowszechnienia palenia tytoniu wśród dorosłych (28%), w tym jeden z najwyższych wskaźników rozpowszechnienia wśród kobiet (19%).

Od lat 90 ubiegłego wieku w Polsce obserwujemy systematyczny spadek odsetka osób palących tytoń. Dzięki wprowadzeniu silnych regulacji prawnych w latach 90 ubiegłego wieku Polska została uznana za lidera kontroli tytoniu w Europie. W latach 1990-1994

codziennie paliło tytoń 51% mężczyzn i 25% kobiet. Z raportu „WHO global report on trends in prevalence of tobacco use 2000-2025” wynika, że w Polsce w 2018 roku, standaryzowany względem wieku odsetek osób obecnie palących papierosy wynosi 24.3% ogółem i 20.2% wśród kobiet. Pomimo to palenie tytoniu jest nadal jednym z głównych problemów zdrowia publicznego w Polsce skutkującym niepełnosprawnością, ograniczeniem rozwoju gospodarczego oraz przedwczesną umieralnością. Według Komisji Europejskiej, około 50% osób palących tytoń umiera przedwcześnie, co powoduje utratę średnio 14 lat życia. Jednak rzucenie palenia, szczególnie przed 40 rokiem życia, może radykalnie zmniejszyć ryzyko śmierci i znacznie poprawić jakość życia. W związku z tym niezwykle istotne jest zachęcanie, leczenie wszystkich obecnych palaczy do rzucenia palenia, aby zmniejszyć obciążenie chorobami i śmiertelnością związaną z paleniem tytoniu.

W związku z powyższym problem będący podstawą rozprawy doktorskiej jest niezwykle ważny i aktualny.

Doktorantka wskazała jako podstawę dzieła naukowego stanowiącego dorobek naukowy do ubiegania się o stopień doktora nauk medycznych cykl powiązanych tematycznie prac o wspólnym tytule: „Uzależnienie od nikotyny - najsilniejszy, modyfikowalny czynnik ryzyka występowania nowotworów. Częstość, prewencja, leczenie”:

1. Zatoński W, **Cedzyńska M**, Tutka P, West R. An uncontrolled trial of cytisine (Tabex) for smoking cessation. In: Tob Control. 2006 Dec;15(6):481-4. doi: 10.1136/tc.2006.016097. PMID: 17130378; PMCID: PMC2563682. MEiN: 100, IF: 2,56
2. West R, Zatoński W, **Cedzyńska M**, Lewandowska D, Pazik J, Aveyard P, Stapleton J. Placebo-controlled trial of cytisine for smoking cessation. N Engl J Med. 2011 Sep 29;365(13):1193-200. doi: 10.1056/NEJMoa1102035. PMID: 21991893. MEiN: 200, IF: 53,484
3. Mejza F, **Cedzyńska M**, Bała M, Górecka D. Rozdział pt. Leczenie uzależnienia od tytoniu w: Interna Szczeklika 2023, Wyd. Medycyna Praktyczna. ISBN 978-83-7430-698-0, MEiN: 80
4. **Cedzyńska M**. Rozdział pt. Zespół uzależnienia od tytoniu diagnostyka i leczenie w: Kardiologia Prewencyjna. Wyd.: Medical Tribune, 2022. ISBN: 9788366946095, MEiN: 80
5. Przepiórka I, **Cedzyńska M**, Balwicki Ł: Rozdział pt. Postępowanie z pacjentem uzależnionym od nikotyny w Monografii Serce i płuca pod red. Ewy Jassem, Marcina Gruchały, Marka Niedoszytko, Anny Kowalczyk. Wyd.: Gdański Uniwersytet Medyczny, 2022. ISBN: 978-83-67147-15-6, MEiN: 80

6. Zatoński W, **Cedzyńska M**, Przewoźniak K. (2006) Palenie tytoniu. W: Opolski G., Lukas W, Steciwko A. (red.) Choroby serca i naczyń poradnik lekarza rodzinnego. VIA MEDICA Gdańsk 2010: 45-56, ISBN 978-83-89861-68-9, MEiN: 80
7. Koczkodaj P, **Cedzyńska M**, Przepiórka I, Przewoźniak K, Gliwska E, Ciuba A, Didkowska J, Mańczuk M. The COVID-19 Pandemic and Smoking Cessation—A Real-Time Data Analysis from the Polish National Quitline. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2022; 19(4):2016.
<https://doi.org/10.3390/ijerph19042016>, MEiN: 140, IF: 3,390
8. Mańczuk M., **Cedzyńska M**. (2022) Features of Ex-Smokers. In: Patel V.B., Preedy V.R. (eds) *Handbook of Substance Misuse and Addictions*. Springer, Cham.
https://doi.org/10.1007/978-3-030-67928-6_44-1, MEiN: 80

Na powyższy cykl składają się 3 publikacje w recenzowanych czasopismach oraz 5 rozdziałów w książkach. W publikacjach Doktorantka jest dwa razy drugim a raz trzecim autorem. W rozdziałach w książkach jest raz pierwszym autorem a cztery razy drugim. Łączna punktacja przedstawionego cyklu wynosi: MEiN: 840, punktacji IF: 59,43.

Cele pracy zostały sformułowane zrozumiale i konkretnie. Celem jest szukanie rozwiązań oraz metod zmierzających do zmniejszenia narażenia polskiej populacji na rakotwórcze składniki dymu tytoniowego, a także opracowanie i dostarczenie metod diagnostyki i leczenia uzależnienia od nikotyny. Może to przyczynić się do poprawy efektów leczenia pacjentów chorujących na nowotwory oraz poprawić jakość życia.

Praca napisana jest poprawnie pod względem formalno – językowym, stylistycznym obejmuje: wykaz stosowanych skrótów, streszczenie w języku polski i angielskim, wstęp, cele pracy, krótkie opisy poszczególnych prac wchodzących w przedstawiony cykl połączone tematycznie, podsumowanie, bibliografie, oświadczenia współautorów oraz pdf publikacji wchodzących w cykl.

Na szczególną uwagę zasługują dwie pierwsze prace przedstawiające badania nad skutecznością i bezpieczeństwem leczenia cytyzyną w leczeniu uzależnienia od nikotyny w tym przede wszystkim praca pt: “Placebo-controlled trial of cytisine for smoking cessation” opublikowana w *New England Journal of Medicine*, w której autorka opisała badanie kliniczne skuteczność i bezpieczeństwa stosowania cytozyny wśród 740 palaczy losowo przydzielonych do grupy cytyzyny lub placebo. W badaniu tym cytyzyna wykazała wskaźnik abstynencji wynoszący (RR) 3,4 w porównaniu do placebo, jednoznacznie potwierdzając skuteczność cytyzyny i bezpieczeństwa w jej stosowaniu.

Kolejne cztery publikacje to rozdziały w książkach: „Interna Szczeklika”, „Kardiologia Prewencyjna”, „Choroby serca i naczyń poradnik lekarza rodzinnego” oraz „Serce i płuco „opisują zasady postępowania z pacjentem uzależnionym od nikotyny. Doktorantka omawia metody diagnostyczne oraz metody leczenia farmakologicznego i behawioralnego.

Siódma Publikacja pt: The COVID-19 Pandemic and Smoking Cessation—A Real-Time Data Analysis from the Polish National Quitline przedstawia badanie przeprowadzone na grupie pacjentów korzystających z pomocy Telefonicznej Poradni Pomocy Palącym między kwietniem 2020 r a majem 2021 r . w okresie pandemii COVID-19. Palenie jest ważnym czynnikiem ryzyka zgonu wśród pacjentów z COVID-19 i łączy się ze znacznie wyższą podatnością na ciężki przebieg choroby COVID-19, a także znacznie gorszym rokowaniem w przypadku hospitalizacji.

Ostatnia publikacja to ponownie rozdział w książce pt.: “Features of Ex-Smokers. Handbook of Substance Misuse and Addictions”, gdzie Doktorantka opisuje uwarunkowania wpływające na to czy ktoś zaprzestanie na dobre palenia oraz poznanie korzyści jakich doświadczają byli palacze. Ta wiedza pozwala dostosować ofertę kierowaną do osób palących, tak aby ich szansa na sukces w rzuceniu palenia była jak największa.

Opis wymienionych prac zakończony jest podsumowaniem negatywnego wpływu palenia, korzyści z zaprzestania palenia w każdym wieku i na każdym etapie choroby z podkreśleniem istniejących skutecznych i terapii farmakologicznych i behawioralnych. Powyższe podsumowanie zostało sformułowane jasno i odnosi się do wyodrębnionych celów szczegółowych pracy.

Pani Magdalena Cedzyńska od 2001 roku zatrudniona jest w Narodowym Instytucie Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie – Państwowym Instytucie Badawczym, w Zakładzie Epidemiologii i Prewencji Pierwotnej Nowotworów na stanowisku asystenta oraz kierownika Poradni Pomocy Palącym, łącząc swoje zainteresowania naukowe z codzienną pracą z osobami uzależnionymi od tytoniu. Ponadto, doktorantka uczestniczyła w realizacji wielu projektów krajowych i międzynarodowych wśród których na uwagę zasługuje projekt pt: „Czułość onkologiczna w praktyce – ogólnopolski cykl kursów doskonalących w zakresie profilaktyki i wczesnego wykrywania nowotworów oraz leczenia powikłań i bólu u pacjentów onkologicznych” realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz „Jednoośrodkowe, randomizowane badanie kliniczne porównujące skuteczność stosowania

cytyzyny w schemacie przedłużonego dawkowania z nikotynową terapią zastępczą u pacjentów z Zespołem Uzależnienia od Nikotyny i Przewlekłą Chorobą Nerek (SCARP).” Oba projekty jednoznacznie wpisują się w zakres działalności naukowo-praktycznej Doktorantki.

W pracy doktorskiej opartej o cykl publikacji należy podkreślić, że publikacje oraz rozdziały w książkach składające się na cykl zostały uprzednio zrecenzowane.

Ogromną wartość pracy stanowi forma w jakiej jest przedstawiona. Logiczne scalenie poszczególnych publikacji w całość jest dużym ułatwieniem dla czytelnika. Stanowi przewodnik po każdej z publikacji. Należy też zwrócić uwagę na logiczną całość jaką stanowi cykl. Drobne błędy stylistyczne oraz interpunkcyjne znalezione w opisie nie wpływają na wartość merytoryczną pracy.

Nie mam innych uwag krytycznych.

Przystępując do oceny całości stwierdzam, że praca mgr Magdaleny Cedzyńskiej stanowi wartościowy i nowatorski dorobek naukowy. Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska mgr Magdaleny Cedzyńskiej spełnia warunki określone art. 187 ustawy z dnia 20.07.2018 Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2020 poz.85 z późn.zm) w związku z czym zwracam się do Rady Naukowej Narodowego Instytutu Onkologii im. M. Skłodowskiej-Curie- Państwowego Instytutu badawczego o przyjęcie dysertacji pt.:” Uzależnienie od nikotyny - najsilniejszy, modyfikowalny czynnik ryzyka występowania nowotworów. Częstość, prewencja, leczenie” jako rozprawy doktorskiej, dopuszczenie jej Autorki do dalszych etapów przewodu na stopień doktora nauk o zdrowiu.

Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu
Katedra Zdrowia Populacyjnego
ZAKŁAD BADAŃ POPULACYJNYCH
I PROFILAKTYKI CHOROBY CYWILIZACYJNYCH
Kierownik

dr hab. n. med. Katarzyna Zatońska, prof. UMW